

Actieplan pilot 'Sociaal veilig sporten'

Samen werken aan een positief sportklimaat in Steenwijkerland.

- pilot 2023-2024 -

Aanleiding

In het Nationale Sportakkoord II wordt stevig ingezet op het verder op orde brengen van het fundament van de sport. Er wordt in onderkend dat sportverenigingen van groot belang zijn voor het in beweging brengen van de samenleving. Zij maken het mogelijk dat de positieve effecten van sport en bewegen kunnen worden benut. Het loont dus te investeren in het potentiële kapitaal dat zij vertegenwoordigen. In de gemeente Steenwijkerland vormen vele sportverenigingen dankzij duizenden vrijwilligers dit sociale en economische kapitaal, dankzij hen winnen we veel met sport.

Een veilige basis

Maar er is ook nog een wereld te winnen. Een dominant en onmisbaar onderdeel van het fundament onder plezierige en langdurige sportbeoefening is het klimaat waarbinnen gesport wordt. Integriteit en inclusiviteit zijn daarin actuele en relevante kernbegrippen om optimale sportomstandigheden voor iedereen mogelijk te maken. In het Sportakkoord II wordt gesproken over ‘Sociaal veilig sporten’ (voorheen positieve sportcultuur) als belangrijke pijler: het stimuleren én normeren van een sociaal veilige en daarmee plezierige sportomgeving. Dat is belangrijk, want we weten dat ‘plezier’ een belangrijke voorspeller is van een leven lang bewegen.

Eén van de uitgangspunten in het nieuwe Sportakkoord is dat gemeenten werken aan een plan van aanpak om sociale veiligheid en integriteit bij lokale sportaanbieders te stimuleren en te ondersteunen. Om het fundament op orde te brengen gaat het om het bevorderen van een eerlijke, open, veilige, inclusieve en betrouwbare sport.

“Het is ons streefdoel voor 2032 dat 100% van de mensen zich welkom voelt in een sociaal veilige, gezonde en inclusieve sportomgeving”

Uit: Sportagenda 2032, NOC*NSF

Hiertoe zijn er als fundament vier basiseisen uitgewerkt die moeten helpen invulling te geven aan integriteit binnen sportclubs. De vier basiseisen betreffen gebruik regeling VOG, gedragscode sport, vertrouwenscontactpersoon en cursus/e-learning voor trainers en coaches. Eigenlijk zou dit de ondergrens voor een veilig sportklimaat moeten zijn. Door NOC*NSF, sportbonden, VSG en gemeenten wordt opgeroepen hier aandacht aan te besteden en samen sportclubs te helpen werk te maken van een veilig en positief sportklimaat. In Steenwijkerland willen we hier samen met lokale sportverenigingen serieus werk van maken!

Lokale ambities

Dit streven komt voort uit ons lokale sport- en beweegbeleid¹, het investeren in ‘sociaal veilig sporten’ draagt bij aan 1) inclusief sport en bewegen bij 2) vitale aanbieders die de basis op orde hebben en waar sprake is van veilige en positieve sportcultuur.

In het coalitieakkoord² is vanuit leefbaarheids- en gezondheidsperspectief aandacht voor de vitaliteit van sportverenigingen en wordt erop ingezet hen extra te ondersteunen, zodat ze er niet alleen voor

¹ [Wedstrijdplan; Sport- en Beweegakkoord](#)

² [Duurzaam Doorbouwen](#)

staan. We willen vanuit gezamenlijk belang, samen met kennis- en praktijkpartners, werken aan een duurzame sportinfrastructuur waarin sportverenigingen iedere inwoner welkom heten.

Actie

Met dit actieplan zetten we in op het begeleiden van sportverenigingen naar meer inclusieve en veilige sportomgevingen. Van het op orde brengen van de basisvoorwaarden (integriteit) tot investeren in 'klimaatverbetering' (inclusie). In dit actieplan omschrijven we hoe en met wie we dat gaan doen.

In Steenwijkerland gaat het wat ons betreft niet alleen om zorgen dat sportclubs voldoen aan de vier basiseisen. Het gaat verder dan dat. Het gaat over een sportomgeving waar iedereen zich welkom kan voelen en waar mensen op een positieve en respectvolle manier met elkaar omgaan. Thema's als discriminatie en LHBTIQ vallen hier wat ons betreft onder. Het gaat om een positieve en toegankelijke sportomgeving zodat grensoverschrijdend gedrag zoveel mogelijk voorkomen wordt.

De huidige staat

Landelijk

Er is een landelijke trend die pleit voor het investeren in de sportcultuur en het normeren van basiseisen integriteit, NOC*NSF versterkt dat met een pleidooi bij de NLSportraad voor de wettelijke verankering van sport en daarmee het stellen van eisen aan sporttechnisch kader in de Nederlandse sportinfrastructuur. Daarnaast is een tendens waarneembaar in beleid en praktijk waarin zich meer professionaliteit organiseert rondom de sportvereniging, met inzet van verenigingsmanagers en meer specifiek gericht op het sportklimaat bijvoorbeeld clubkadercoaching en andere investeringen in de pedagogisch-didactische bekwaamheid van (jeugd)sportkader.

Lokaal

Iets minder dan een kwart van alle gemeenten heeft geen enkele vorm van beleid en/of ondersteuning op het thema sociale veiligheid en sport. Dit zijn voornamelijk kleine tot kleinere gemeenten. Van de gemeenten die enige vorm van beleid of ondersteuning bieden, is het aanbieden van trainingen of workshops voor sportaanbieders het meest gehanteerd (72%). Daarmee is het één van de drie meest gehanteerde vormen van beleid of ondersteuning naast het verstrekken van een gratis VOG en het (laten) geven van voorlichting aan sportaanbieders. Gemiddeld worden door gemeenten die ondersteuning bieden twee tot drie verschillende vormen van ondersteuning aangeboden. Training, voorlichting en ondersteuning bij uitwerking is daarbij de meest gehanteerde combinatie. Hoe actiever een gemeente is op het thema, des te omvangrijker het pakket van ondersteuning is. Dit zien we veelal bij de grote(re) gemeenten terug. Het thema sociale veiligheid en integriteit in de sport kan daarmee nog maar op bescheiden aandacht rekenen van gemeenten. Slechts enkele gemeenten zijn hier actief mee aan de slag en hebben een omvangrijk pakket aan ondersteuningsmogelijkheden. Wel geven verschillende gemeenten aan meer met het thema te willen doen. In enkele gevallen staat dit ook al geagendeerd.

Gemeente Steenwijkerland

In de periode december 2022 tot februari 2023 heeft onder de bij de Gemeente Steenwijkerland bekende sport- en beweegaanbieders een peiling open gestaan. In dit kwantitatieve onderzoek is geprobeerd de huidige staat, opvattingen en ondersteuningsbehoefte van sport- en beweegaanbieders aangaande 'Sociaal veilig sporten' in beeld te brengen.

Wat betreft de huidige staat kan worden gesteld dat men een collectief beeld heeft van de definitie 'sociaal veilige sport' waarbij iedereen zich veilig en welkom voelt op de club. Over het algemeen wordt er door sportaanbieders in Steenwijkerland veel belang gehecht aan de bijdrage van sportaanbieders aan zo'n klimaat, men ziet daar voor zichzelf een rol weggelegd maar heeft daar conform het landelijke beeld nog niet altijd concreet beleid op.

Meer specifiek gekeken naar de 'basiseisen integriteit' maakt meer dan de helft van de sportaanbieders al gebruik van de aanvraagregelingen VOG en heeft een Vertrouwenscontactpersoon-regeling, een groot deel maakt geen gebruik van gedragscodes sport en minder dan de helft biedt opleiding aan trainers en coaches op het pedagogisch handelen.

Kaders voor het actieplan

We nemen onze rol...

De Vereniging Sport en Gemeenten roept, samen met andere landelijke partners van het Sportakkoord, gemeenten nadrukkelijk om roepen sport- en beweeg aanbieders te prikkelen om in ieder geval de minimaal noodzakelijke stappen richting een sociaal veilige sport te zetten, door invoering van de basiseisen sociaal veilige sport. Uit de behoeftepeiling onder sport- en beweegaanbieders blijkt dat sport- en beweegaanbieders het belang en de eigen verantwoordelijkheid erkennen en dat ze van de gemeente een stimulerende en ondersteunende rol neemt.

We moedigen aan...

NOC*NSF moedigt gemeenten aan om, naast aanmoedigen, als gemeente een stap verder te gaan en normen te stellen en te handhaven. Door bijvoorbeeld clubs die niet voldoen aan de '4 Basiseisen Integriteit' geen subsidie beschikbaar te stellen of door het op te nemen in de verhuurvoorwaarden van gemeentelijke sportaccommodaties. Wat ons betreft is dit (in ieder geval nu) niet wenselijk. We gaan uit van de intrinsieke motivatie van clubs om een bijdrage te leveren aan een veilige sportomgeving voor hun leden en willen daar op ondersteunen. We interpreteren de oproep zo dat we willen stimuleren dat een sociaal veilige basis (via de basiseisen integriteit) een norm wordt die de sport zichzelf op zou moeten willen leggen.

We doen het samen...

We ondersteunen alle type sportaanbieders die willen werken aan een veilige sportomgeving. We maken hierin als gemeente geen onderscheid in verenigingen, commerciële sportaanbieders of informeel sportaanbod. Het kan wel zijn dat bepaalde landelijke instrumenten voor de ene groep kosteloos en voor een andere groep tegen betaling beschikbaar worden gesteld. Hier hebben wel als gemeente geen invloed op en dit compenseren we niet.

We gaan naast elkaar staan...

We kiezen voor verenigingsondersteuning die verder gaat dan alleen advies geven. We volgen hierbij de vorm die we hebben gekozen voor clubkadercoaching voor jeugdtrainers. Dat wil zeggen dat de verenigingsondersteuner clubs vanuit advies ook praktisch helpt met implementeren, zonder de verantwoordelijkheid van de club over te nemen. De inzet is meehelpen regelen dat voldaan wordt aan de vier basiseisen en dat het structureel onderdeel wordt van de club en haar beleid.

We benutten wat al goed gaat...

We gaan in onze aanpak uit van het bestaande speelveld, spelers die al waardevolle bijdragen leveren en bestaande manieren waarop al wordt gescoord. Zowel lokaal in Steenwijkerland als elders.

We leren van wat al is geleerd...

Landelijk is er vanuit NOC*NSF en de sportbonden veel aandacht voor dit thema. Daarnaast is het ook een thema in het provinciaal Sportakkoord. De producten en kennis die landelijk en provinciaal ontwikkeld worden zetten we lokaal in om clubs verder te helpen bij de implementatie. Wanneer er behoefte is aan andere producten stemmen we dit landelijk en provinciaal af om te kijken of er daar zaken ontwikkeld kunnen worden die we vervolgens lokaal kunnen gebruiken.

We gaan voor integriteit én inclusie...

Er is veel taal als het gaat om het thema van sociale veiligheid, in de beleidspraktijk lijkt dit zich op dit moment samen te vatten naar inspanningen die 'integriteitsbevorderend' zijn (een sociaal veilige basis bieden) als die 'inclusiviteitsbevorderend' zijn (iedereen mag meedoen). Dit stellen we als de hoofdthema's voor de start van deze ondersteuningsaanpak in Steenwijkerland.

Hoe ondersteunen we

ORGANISATIEVERSTERKING

Onderzoek naar hoe vrijwillige sportorganisaties in beweging zijn te brengen biedt onderstaand inzicht (zie ook: [Sport en gemeenten in beweging tegen grensoverschrijdend gedrag | Movisie](#)).

HOE KRIJG JE (SPORT/VRIJWILLIGERS) ORGANISATIES IN BEWEGING?

Uit de peiling 'Sociaal veilige sport' in Steenwijkerland spreekt een beeld dat sport- en beweegaanbieders zichzelf beoordelen als organisaties die zowel willen, als kunnen (en liever niet moeten). Dat pleit voor een ondersteuning die zich richt op het versterking van de organisatie via de ondersteuning van vrijwillige inzet. Sport- en beweegaanbieders geven tegelijkertijd aan dat de gemeente ook normstellend zou mogen worden, maar de voorkeur te hebben voor een stimulerende overheid die begeleiding biedt. In de pilot is het wenselijk om ook te verkennen in hoeverre meer uniformiteit en verplichting ingebouwd kan en moet worden (via bijvoorbeeld bepalingen in verhuurvoorwaarden of subsidieverstrekking).

CLUBKADERCOACHING

Organisatieversterkende en stimulerende ondersteuning is dus gewenst. We kiezen ervoor de in Steenwijkerland beproefde methodiek van clubkadercoaching uit te breiden en ook toe te passen in de ondersteuning van sport- en beweegaanbieders op het gebied van 'sociaal veilige sport'. De principes van clubkadercoaching laten zich samenvatten tot 'dichtbij', 'direct' en 'duurzaam'. De ondersteuning vindt plaats in de context van de vereniging, in de bestuurskamer of langs de lijn. De ondersteuning is direct en leidt via praktische inzet tot vernieuwing en verbetering. De inzet is erop gericht duurzame groei te realiseren, door deze te borgen in mensen en de organisatie. Voor de methodiek is het cruciaal dat deze wederkerig is, partijen gaan naast elkaar staan en hebben beide (ondersteuner en opdrachtgever) een inspanningsverplichting en actieve rol in het laten slagen van de gewenste ontwikkeling.

De ambitie en doelen voor de pilot

We gaan er voor dat op termijn alle sportclubs in Steenwijkerland...

- ...voldoen aan de 4 basiseisen **integriteit** sportverenigingen;
- ...en in hun beleid en in de praktijk aandacht hebben voor sportiviteit en **inclusiviteit**.

Na de opstart van het project door de selectie van een clubkadercoach en de eerste 'opdrachtgever(s)' (lees; sportverenigingen) gaat een looptijd in van in eerste instantie 12 maanden. In die periode stellen we onszelf de volgende prestatiedoelen:

1. We bieden ondersteuningstrajecten bij vijf tot tien sportaanbieders in Steenwijkerland op basis van een vooraf overeengekomen opdrachtformulering.
2. Sportaanbieders in Steenwijkerland zijn zich bewuster van de eigen rol en mogelijkheden een 'sociaal veilige sport' te realiseren en/of waarborgen.
3. Bij hernieuwde peiling in januari 2024 blijkt het aantal sportaanbieders dat voldoet aan de verschillende basiseisen gestegen met minimaal 10%.
4. Bij hernieuwde peiling in januari 2024 schalen sportaanbieders in Steenwijkerland het eigen sportklimaat inclusiever en toegankelijker in.
5. Monitoring van de ondersteuning leidt tot inzichten in (niet-)werkzame ingrediënten van clubkadercoaching op het thema 'sociaal veilig sporten' die gedeeld en versneld wordt in (boven)lokale samenwerking.
6. De pilot bewijst zich in de praktijkwaarde en wordt verlengd en uitgebreid op basis van een aantoonbare ondersteuningsvraag vanuit nog niet bediende sport- en beweegaanbieders.

De gereedheidskist

Er zijn verschillende hulpmiddelen waarmee de clubkadercoach op maat invulling kan geven aan de uitvoering van dit actieplan en het ondersteunen van clubs. Deze staan samengevat in onderstaande tabel. Het is aannemelijk dat gedurende de pilot hier nieuwe gereedschappen aan worden toegevoegd, door deze zelf te ontwikkelen of van anderen over te nemen. Dit brede pakket zou 'open source' beschikbaar gesteld moeten worden binnen en buiten de eigen gemeente.

Hulpmiddelen voor clubkadercoaching

Integriteit	High 5! Stappenplan
	Regeling VCP Sociaal Werk De Kop
	Opleiding VCP - Sportopleidingen
	Gemeentelijke verhuur- en subsidievoorwaarden
Inclusie	Norm- en stimuleringssubsidie Steenwijkerland
	Campagne 'Wees welkom in de sport'
	De inclusiecheck (2022)
	Jeugd- en Volwassenenfonds Sport & Cultuur
	Interventies Halt.
Algemeen	Verenigingsondersteuning - Sociaal Werk De Kop
	Peilingsinstrument 0- en 1-meting
	Clubontwikkeling - NOC*NSF
	Communicatiemiddelen (nieuwsbrief sport, gemeentelijke kanalen, pers, etc.) en -ondersteuning.